

Castell d'Hostalric

QUADERN D'ACTIVITATS DIDÀCTIQUES

Cicle superior

La fortalesa d'Hostalric té molts anys. Es va començar a construir quan l'antic castell medieval ja no servia per res!! Era tant vell i tant antic que no podia fer front a les noves eines de defensa.

Les noves armes de guerra estaven pensades per disparar projectils de gran tamany a llargues distàncies i fent servir càrregues explosives fabricades amb pólvora.

Per això, durant el segle XVIII, el castell es va haver de reconstruir de cap i de nou per a convertir-lo en una fortalesa que fos capaç de resistir el possible atac dels enemics.

Enginyers i arquitectes eren els encarregats de dissenyar la construcció de fortaleses. Per les seves característiques, arquitectura i defensa, calia tenir experiència en la milícia i la guerra i també coneixements científics de matemàtiques.

Tot i la importància de la fortalesa com a plaça estratègica durant l'època moderna, de nou va quedar obsoleta davant la continuada evolució de l'armament i de les noves maneres de fer la guerra.

Per això a principis del segle XX el castell va ser abandonat com a plaça forta militar. Des de llavors, la missió principal és conservar aquest gran monument perquè tothom el pugui conèixer i visitar.

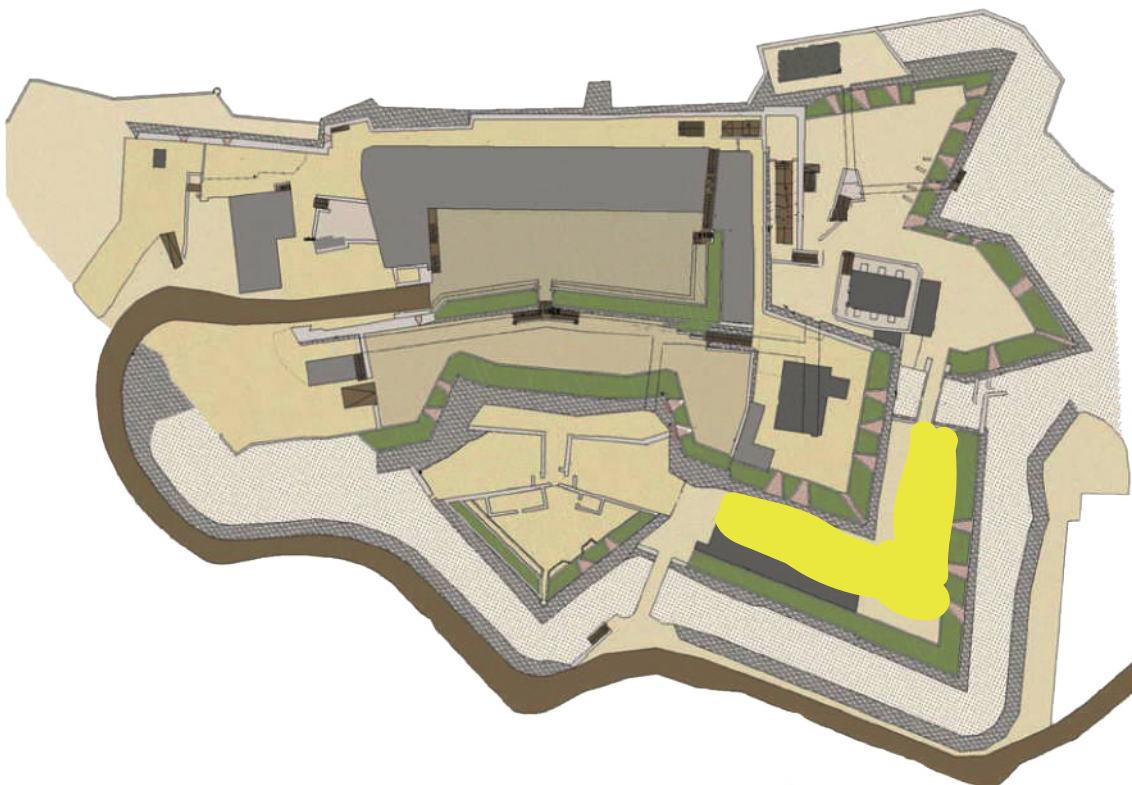
Aquest castell té unes formes poligonals que miren cap a l'exterior de la fortalesa. D'aquestes formes se'n diuen baluards, i van constituir un nou model de defensa de les construccions de les fortaleses.

Tota una meravella de l'enginyeria d'època moderna!!

Aquesta obra sobresurt del cos principal i la seva funció bàsica era la d'anul·lar els angles morts. La forma del baluard és pentagonal, però quan per raons d'ubicació es construeix amb quatre costats en comptes de cinc, s'anomena semi baluard.

Altres formes que sobresurten en forma punxeguda però que tenen forma de triangle són: el revellí, situat davant el cos principal de la fortalesa, la dent de serra, situada a la part posterior i la contraguàrdia, fent de defensa avançada del baluard de santa Tecla.

Busca aquestes construccions al plànol i pinta-les. Feu servir el color blau pel baluard de santa Tecla i pel de santa Bàrbara, i el color rosa per la dent de serra i el revellí. En color groc teniu la contraguàrdia.

Els tractats de fortificació eren uns manuals on s'hi recollien per escrit tot un conjunt de regles de com aplicar la geometria en la construcció de les fortaleses. Qui diu que les matemàtiques no serveixen per res?

Algunes d'aquestes normes que recollien aquests manuals eren:

- ✓ Totes les parts de la fortificació havien de ser vistes i flanquejades les unes a les altres, amb la finalitat que no existís cap lloc al voltant de la plaça on l'enemic s'hi pogués estar sense ser vist.
- ✓ Les obres exteriors havien de disminuir la seva alçada a mida que s'allunyaven de la plaça, de manera que s'anessin dominant successivament les unes a les altres i que fos possible disparar per sobre seu.
- ✓ Cap angle sortint havia de ser inferior a 60 graus (si era més petit no hi havia espai per les maniobres dels artillers i fusellers).

El més important era la perfecte combinació de les obres amb el terreny on s'havia de construir. També era del tot necessari tenir en compte l'abast de les armes que es feien servir, tant de defensa com d'atac.

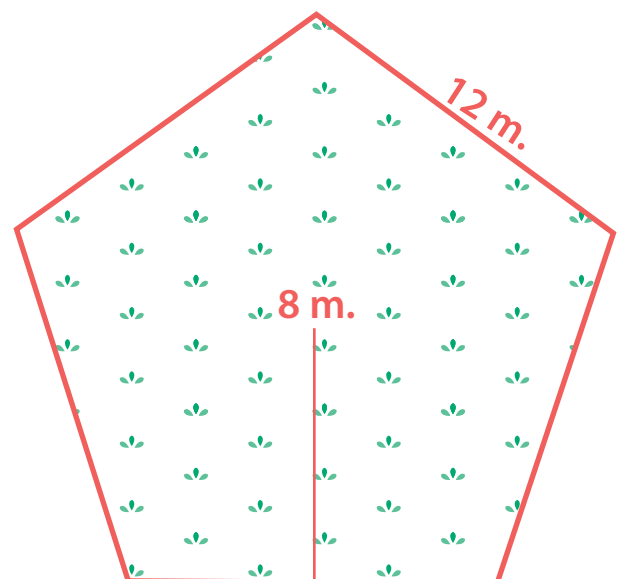
Poseu a prova el vostre coneixement matemàtic i calculeu:

1. L'àrea del polígon.

2. Quantes diagonals té?

3. El cost per enrajolar tot el terra (suposant que el polígon és un baluard) i sabent que cada m² de rajola té un cost de 48,62 euros.

4. Nom de la figura poligonal.

Aquí pots relacionar cada una d'aquestes parts del castell amb la seva funció i descripció:

GLACIS

Espai fons que envolta el castell i que serveix per a impedir que els enemics puguin entrar-hi. Poden estar plens d'aigua, però el d'Hostalric era sec.

GARITA

Construcció en forma de triangle situada davant del cos principal de la fortalesa.

REVELLÍ

És l'obra característica de les fortaleses. Té forma de pentàgon, per tant té cinc costats.

FOSSAT

Petita construcció situada a l'angle que mira cap a fora d'un baluard. Servia per vigilar.

ESTACADA

Espai net de vegetació i obstacles que envolta un castell o fortalesa.

BALUARD

Edifici on s'emmagatzemava la pólvora per a poder preparar i disparar projectils de guerra.

POLVORÍ

Construcció feta d'estaques de fusta que es clavaven sobre els murs que envolten el castell i servien de protecció.

TRONERA

Porta petita de les fortificacions, sovint poc visible i que acostumava a arribar fins al fossat.

POTERNA

Obertura feta a la muralla o al mur de la fortificació d'es d'on es disparava amb protecció amb diferents projectils de l'època.

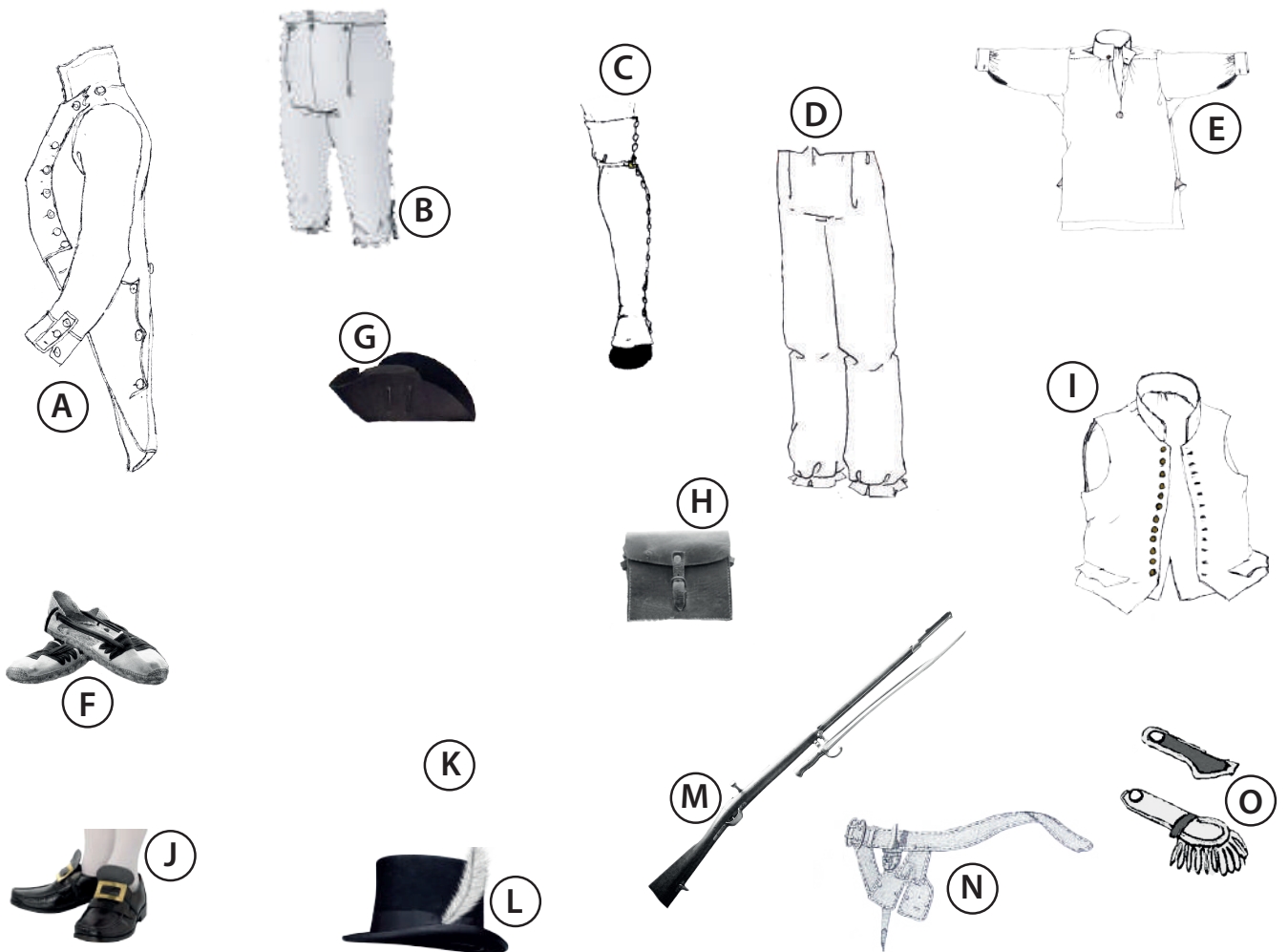
Durant la Guerra del Francès el castell d'Hostalric estava defensat pel Primer Terç dels Miquelets de Girona. La primera constància escrita del nom de "Miquelets" es remunta a l'any 1640, quan les autoritats catalanes van formar un cos de soldats voluntaris coneguts amb aquest sobrenom.

L'uniforme bàsic que vestien els Miquelets estava format per una sèrie de roba com: barret, casaca, jupa, camisa, calces... En funció de la tasca que havien de dur a terme o al regiment al qual pertanyien aquest uniforme presentava variacions i comptava amb armament específic.

Relaciona cada peça de vestir amb el seu nom i la seva descripció.

TRICORN	▶	◀	Era popular entre els militars de molts exèrcits napoleònics. Consistia en un barret de copa ornat amb un plomall.
JUPA	▶	◀	Peça de vestir semblant als pantalons que anava de la cintura fins a sota els genolls.
FUSELL	▶	◀	Ornament bàsicament militar que es duu sobre l'espatlla. La funció de les xarretes és indicar el grau militar del portador.
ESPADENYES	▶	◀	Peça de llana gruixuda amb els colors del regiment. El cos és cenyit i amb faldons fins al genoll o bé més llarg de darrera que de davant.
BARRET CORS	▶	◀	Caixa de cuir per portar cartutxos de pólvora, bales i peces de sílex pel fusell.
CASALINA	▶	◀	Peça de roba que es feia servir per a la instrucció o per l'estiu enlloc de la casaca. Tenia els colors del regiment al coll i als punys.
CALCES	▶	◀	Calçat confeccionat amb cuir i taló de fusta. S'ajustaven amb cordó o sivella.
CAMISA	▶	◀	Cinturó d'on penjaven la casalina o cartutxera.
ARMILLA	▶	◀	Peça de vestir que cobreix el pit i l'esquena, ordinàriament sense mànigues.
POLAINES	▶	◀	Capell de tres puntes que servia per abrigar o per protegir del sol. S'usava també com a coixí i fins i tot com a bossa.
CASACA	▶	◀	Arma de foc llarga, lleugera i amb una relativa precisió de tir.
XARRETERA	▶	◀	Peça de vestir que s'ajusta a la cintura i generalment arriba fins els turmells per cobrir cada cama per separat.
BRIDACÚ	▶	◀	Calçat de sola de cànem trenat i empenya feta amb vetes de roba gruixuda i generalment amb dues vetes que es lliguen als turmells.
SABATES	▶	◀	Peça de roba interior de cotó, cànem o lli, de coll rodó, mànigues llargues i amples amb obertura al davant.
PANTALONS	▶	◀	Peça que protegeix la cama des del genoll fins el turmell.

Aquí relaciona cada il·lustració amb el nom de la peça de vestir que hi ha a sota.

CALCES

TRICORN

FUSELL

CASACA

SABATES

PANTALONS

CASALINA

JUPA

ESPARDENYES

XARRETERA

BRIDACÚ

CAMISA

POLAINES

BARRET CORS

ARMILLA

El fet de dur un uniforme militar es deu bàsicament a la necessitat de poder diferenciar les tropes en el camp de batalla, de distingir els soldats de la població civil i de conèixer-se entre ells segons la tasca assignada.

En un principi els uniformes eren de colors vius, així es podia identificar a la tropa en mig de l'espès fum que produïa la pólvora. Més endavant, amb la modernització de les armes, els uniformes de colors vius van quedar en desús perquè convertia a les tropes en objectius massa visibles i fàcils d'atacar. Per això, es van començar a fer servir colors opacs i que s'assemblessin als colors del terreny per poder-se camuflar amb més facilitat.

Cerca més informació sobre el Primer Terç dels Miquelets de Girona i pinta la il·lustració.

Voleu saber més coses sobre Hostalric?

Doneu un cop d'ull a la nostra web i a les xarxes socials per conèixer tot el que podeu fer en família al castell i a la vila medieval d'Hostalric.

Oficina de Turisme d'Hostalric
Raval 45 (la Domus - Can Llensa)
17450 Hostalric

972 87 41 65 - 685 88 28 49

turisme@hostalric.cat

www.hostalric.cat

@visitahostalric

@visitahostalric

@OTHostalric

Ajuntament
d'Hostalric

OH! Hostalric